

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Verplichting en verantwoordelijkheid op Staatkundig terrein.

Groens woord van 1840 geldt nog.

„En wat moet... in 't bijzonder de Christen verrigten? Of moet hij wellicht niets verrigten? De handen slap laten hangen, en Gods oordeelen ootmoedig afbidden of werkeloos verbeiden? Ik geloof dat zij wier hart voor den invloed van het Evangelie geopend is geworden, wel verre van zich aan de behartiging der vaderlandsche aangelegenheden te mogen onttrekken, een dubbele verplichting en verantwoordelijkheid hebben”.

Het is zeker niet overbodig in dezen tijd nog eens te herinneren aan deze woorden van Groen van Prinsterer, welke juist een eeuw geleden werden geschreven.

Immers, in Maart 1840 was het, dat de groote strijder tegen ongelof en revolutie zijn „Bijdrage tot Herziening der Grondwet in Nederlandschen zin” het licht deed zien, waarin de bovengeciteerde woorden voorkomen.

In een weekblad als „De Reformatie” is het natuurlijk niet de plaats om in het bijzonder na te gaan, welke wijzigingen naar het oordeel van Groen in de Grondwet moesten worden aangebracht, om deze een herziening „in Nederlandschen zin” te doen ondergaan.

Wel echter is het van belang er nog eens op te wijzen, dat Groen's „Bijdrage” er niet in de eerste plaats op gericht was om aan te dringen op spoedige Grondwetsherziening, aangezien hij van meening was, dat er al heel wat gewonnen zou zijn, indien de Grondwet inderdaad gehandhaafd werd.

Want dat was een van zijn voornaamste grieven, dat de Koning de Grondwet niet nageleefd had, dat de Ministers zich als willoze instrumenten hebben laten gebruiken en dus voor de niet-naleving der Grondwet medeverantwoordelijk waren, dat de Staten-Generaal zich ontrouwe wachters hebben getoond en voor de rechten van volk en volksvertegenwoordiging niet op de bres hebben gestaan en dat, eindelijk, de natie tegenover het gouvernement de grootste onverschilligheid in de handhaving van haar rechten heeft betoond.

En zoo is het dan ook niet te verwonderen, dat Groen de vraag stelde: „waaruit is deze noodlottige samenwerking ontstaan? waarom is de Grondwet niet gehandhaafd geworden?”

Maar hij wist ook zelf het antwoord wel. De Grondwet was niet gehandhaafd, omdat „een algemeen en onheil-aanbrengend beginsel sterker dan de aard der instellingen en dan de bedoelingen der menschen is geweest”. En de eerste voorwaarde van verbetering in den toestand, waarin ons land destijds verkeerde, was, volgens Groen, de aanneming van echte en Nederlandsche beginselen, omdat slechts hierdoor aan de Grondwet zou kunnen worden gegeven, hetgeen zij behoeft, n.l.: „geen liberale herziening, geen herziening enkel in schijn, geen afschaffing, maar behoud en verbetering in een antirevolutionairen en christelijk-historischen zin”.

Daartoe waren echte beginselen onmisbaar en die echte, Nederlandsche beginselen werden door slechts weinigen gekend en beleden.

De beginselen der revolutie hadden ook in ons land wortel geschoten, het liberalisme vierde hoogtij en zelfs de Koning is, naar de woorden van Groen, „in zijn Persoon en Huis, meermalen het slagtoffer der liberale theorieën geweest”.

De vruchten van den vrijheidsboom, welke ook in ons land geplant werd, waren wrange vruchten. De goddelijke oorsprong van het gezag werd ontkend, de Kerk werd aan banden gelegd, het onderwijs als Overheidstaak beschouwd, de decentralisatie van bestuur in de Grondwet bepaald, werd in de praktijk allerminst voldoende doorgevoerd.

Is het wonder dat er verzet rees en dat velen, met Groen, de toepassing van de verderfelijke beginselen niet meer wilden? En dat Groen daartegenover een staatsrecht aanpreekt aan het revolutionaire staatsrecht tegenovergesteld, een staatsrecht, waarbij God niet uit den Staat gesloten werd. Een staatsrecht, dat Nederland erkende als een historischen Staat, waarin niet alle vrijheden en rechten door revolutionaire aanmatiging vernietigd hebben kunnen worden; dat Nederland erkende als een Christelijk land, waarin verbodiging van het Evangelie het recht en de plicht van Overheid en onderdaan is en waar de Overheid, Christelijk of niet, aan deze hoogste landswet gebonden is; dat Nederland erkende als een Protestantischen Staat, als een land, waar het eenhoofdige gezag lang heeft bestaan, een vrij land, waar de rechten van de bijzondere personen en van corporatiën van allerhanden aard geëerbiedigd „en de Natie, zoo dikwerf zij niet onder het juk der Aristocraten gebragt werd, een belangrijken invloed op de behandeling der Staats-aangelegenheden had”.

Ziehier de „hoofdtrekken” van het Nederlandsch

Maar ik krijg nu langzamerhand genoeg van een methode, die weinig vrucht draagt; de methode van: als tien punten behandeld zijn, op één of twee ervan debatteeren, en de rest dan doen vergeten.

Voor ik dus verder ga, wil ik thans even pauzeeren, om dr Kaajan gelegenheid te geven, zichzelf te „eeren”, door dit verhaal aan zijn lezers, voor wat het kardinale puntje betreft, door te geven. En hun te zeggen, dat het bericht, dat hem goud waard was, onjuist was.

a. Inzake het stellen van het probleem.

b. Inzake het reproduceeren van het te Emden doorgegeven antwoord.

Want daar staat letterlijk: het ging om kinderen, die voor rekening van de gereformeerde kerk lagen. Men moge tegen de methode, waarop vroeger de hervorming van overheidswege werd doorgevoerd, nog zooveel bezwaren hebben, maar het feit veronachtzamen mag men niet.

Men moet de kerkhistorie niet verwaarloosen, zooals prof. Hepp, maar dan naar den verkeerden kant, nog onlangs volkomen terecht, bulletinerde.

K. S.

1). Cursivering van De Heraut!

2) Ad decimum fratrum Coloniensium questionem, an licet Papistae ALICIUS infantes baptizare, qui testatur Baptismi formam in Ecclesiis reformatis receptam, sibi periorum videri quam eam quae in papatu usurpatur, Qui sibi satisfieri cupiunt, exemplar aumant articuli a fratribus Genevensibus ea de re conscripti.

3) Vgl. B. v. Meer, de Synode te Emden 1571 (diss.), 's-Gravenhage, Nijhoff, 1892, 254; Werken der Marnix Vereninging, serie II, deel III, pag. 93.

„OM DE JEUGD DER KERK”.

Dr Chr. W. J. Teeuwen heeft bij de firma J. H. Kok te Kampen een brochure gepubliceerd „Om de Jeugd der Kerk”. Dat wij er enkele woorden aan wijden, vindt zijn verklaring in twee redenen.

Allereerst in het belang van het onderwerp: ieder erkent het.

Maar voorts in het gevaar, dat ook de behandeling der door dr Teeuwen aan de orde gestelde kwestie, zou doodloopen zonder dat dit noodig is.

Eerlijk gezegd, ik was een oogenblik bang, dat het met deze zaak zou gaan, zooals het wel meer het geval is. Iemand zegt wat; een ander, meestal een opponent, brengt hem onder in een zekere klasse; de besprokene wil tot die klasse niet behooren, gelooft ook niet, dat hij zakelijk er toe gerekend worden mag, maar ziet zich toch maar door anderen er in geplaatst; wrovel ontstaat, de discussie verloopt, en — alles blijft bij het oude, behalve dan, dat er weer wat „kapot” gemaakt is; hetgeen soms op de zachtste manier in zijn werk gaat. Meestal zelfs op die zachte manier.

Nu verwijt ik in dezen niemand iets; want daarvoor heb ik de besprekingen van Teeuwen's brochure te haastig doorgevoerd. Ik heb het dus niet tegen iemand, wien dan ook. Ik weet alleen maar stemmen te hebben vernomen, die zeiden: Teeuwen wil geen principiële vorming van de jeugd, de Bonden willen haar wel; er is dus een onverzoenlijke tegenstelling: praten geeft ook al niet meer. Zoo ongeveer als toen dr Kuiper tot zijn criticus Ten Hoor zei: u is nominalist, ik ben realist, dat waren de vaders ook, praten helpt dus niet. Waarmee de voor een deel wel zakelijke bezwaren van Ten Hoor van de baan waren. En waarmee tevens dr Kuiper in dezelfde fout was vervallen als die hij zijn tegenstander (deels terecht) kon verwijten; had laatstgenoemde heel wat opvattingen van dr Kuiper geplaatst in het schema van diens begeerten inzake de solutie der toenmalige opleidingskwestie, en daarin grootendeels ongelijk gehad, Kuiper ging nu Ten Hoor onderbrengen bij de nominalisten. En de man was daar toch heus onschuldig aan.

Om naar de brochure-Teeuwen terug te keeren: is het waar, dat hij geen principiële vorming wil?

Maar dan is de aanhef van zijn brochure toch wel zeer wonderlijk. Hij wijst er op, dat vaak 70, 80 à 90 % in onze groote steden geen belangstelling heeft voor het bestaande jeugdwerk. Enkele mogelijke oorzaken worden dan opgesomd, maar toch nemen die de ongerustheid van schrijver niet weg; waaraan hij, geloof ik, gelijk heeft. Ook het catechisatiebezoek erkent hij nog vrijwel bevredigend te zijn. Prof. Dijk noemde een catechisatiebezoek van 90 %. Ik beken eerlijk, dat dit op onderzoek rustende cijfer mij zeer verwonderd heeft; dat ik evenwel graag buk voor het wel door prof. Dijk, maar niet door mij ingestelde onderzoek; maar me toch niet ontworstelen kan aan den indruk, dat de hem verstrekte opgaven van catechisatiebezoek misschien hier en daar meer met de ingeschrevenen, die zich wel eens vertoond hebben, rekenen, dan met de werkelijk trouw opkomenden. Ik kan me natuurlijk vergissen, en als 't zou blijken, zou ik dankbaar zijn.

In elk geval, dr Teeuwen neemt het cijfer, dat prof. Dijk gaf, zonder verder voorbehoud aan. Evenwel, hij laat er op volgen:

„Maar het bedenkelijke is hierin gelegen, dat met name in de groote bevolkingseentra de belangstelling van een al te groot percentage onzer jonge menschen niet verder gaat dan wat de catechisatie toch wel zeer summierlijk biedt. Tot een diepere en breedere beginselstudie schijnt het daar maar niet te willen komen.” „Wel de catechisatie bezoeken, maar verder geen diepere belangstelling voor onze beginselen toonen — maakt dit juist het vraagstuk van die indifferentie niet des te pijnlijker?”, aldus vraagt dr Teeuwen.

Me dunkt, deze aanpak van het thema geeft toch

niet den indruk, dat schrijver de principiële vorming kwijt wil.

En als hij op bl. 16 het heeft over den „jeugd-deputaat”, wiens aanstelling door dr Teeuwen vurig begeerd wordt, dan acht hij diens benoeming gerechtvaardigd „alleen in het feit, dat de kerk de principiële vorming van haar jeugd aan bepaalde organisaties heeft overgelaten”. Vandaar, zoo zegt hij, dat er ook een officiële relatie moet zijn tusschen kerk en jeugdorganisaties.

Ik kan dit „vandaar” alleen zóó uitleggen, dat de schrijver de principiële vorming wil gehandhaafd zien; en dat hij om die reden dan ook de bemoeienis der kerken wil zien uitgebreid. Wilde hij de principiële vorming cadeau doen, dan zou eigenlijk naar zijn eigen zeggen heel de grondslag voor zijn verlangen naar een jeugddeputaat zijn weggenomen.

Nu kan men van dr Teeuwen verschillen zooveel men wil. Maar zou het niet goed zijn, de bespreking vrij te houden van een dilemma, die door zijn woorden toch werkelijk niet is opgedrongen, en die niet behoeft te worden gezien als het enige raam, waarin gestemd kan worden over zijn desiderata?

Wat die desiderata dan zijn, kunnen we later onder de oogen zien.

Voor ditmaal volstaan we hiermee.

K. S.

TWEE VRAGEN.

Dezer dagen werden mij enkele vragen gesteld, waarop ik gaarne hier antwoord; hetgeen geen invatatie beteekent tot leverantie der stoffe voor een vragenboek...

De eerste vraag betreft Job 42:5, volgens Statenvertaling: met het gehoor des oors heb ik U gehoord, maar nu ziet U mijn oog. Vragers had wel eens vernomen, dat dit laatste het „mystieke” zien was, als zodanig hooger staande, dan het alleen-maar-hooren.

Dat evenwel reeds volgens de kanttekenaren hier geen reden is, om den mystieken kant uit te gaan, leert de kanttekening; daar wordt van dat „zien” gezegd: „te weten, niet in uw goddelijk wezen, maar in het teeken uwer openbaring”; de kanttekenaar denkt aan het „onweder”, het bijzondere stormteeken, 38:1; 40:1. Aan een „onmiddellijk” zien denkt hij dus niet; het openbaringsmiddel is hem conditie voor dat „zien”. Ook de moderne Leidsche Vertaling denkt bij dat „zien” aan dien storm. Prof. Bleeker vertaalt:

slechts van hooren zeggen had ik van U vernomen, doch thans heb ik met eigen oogen U gezien.

Volgens hem zou het eerste lid slaan op de overlevering, die bijkens het boek voor Job ook menige dwaling had meegebracht, maar zou hij thans uit eigen oogen hebben gezien.

Prof. van Gelderen, Hoofdp. 2e dr., 74, leest er dit in, dat Job erkent, nog altoos meerdere voorlichting noodig te hebben, al is er ook tusschen zijne vroegere godskennis en zijne tegenwoordige een onderscheid als tusschen hooren en zien. Dat dit zien niet de openbaring uitsluit, noch „onmiddellijk” is, bewijst én het feit, dat Job nog meer voorlichting behoeft, alsmede, dat hij hier antwoord geeft op een tweemaal tot hem gekomen spreken Gods (v. Gelderen, 73). Wat het teeken van het onweder betreft, men leze prof. van Gelderen: „De Almachtige antwoordde mij”, — zoo heeft Job in dwaze vermetelheid geroepen aan 'teind van zijne laatste lange rede (31:35). Welnu, de Almachtige zal spreken. Maar in Zijn spreken openbaart Hij Zich dan ook als de Almachtige. Hij spreekt, gelijk Hij gesproken heeft op Sinaï”.

In dat teeken ging hooren met zien samen.

In elk geval is van eenig onmiddellijk zien geen sprake.

Andere verklaringen laten we nu maar rusten.

▼

De tweede vraag, naar aanleiding van dezelfde bespreking, die de vorige inspireerde, mij gesteld, luidt aldus:

Wat hebben we nu eigenlijk te verstaan onder de klaarlijkheid en/of de doorzichtigheid der Heilige Schrift? Ik vind juist, dat de Schrift voor ons (voor het volk onder den preekstoel) op veel plaatsen ik zou haast zeggen ondoorzichtig is, b.v. in de profeten, in de brieven, en in de Openbaringen.

Antwoord: wij verstaan er onder, dat de Schrift, wijl van den Vader der lichten afkomstig, een licht is, dat schijnt; en voorts, dat ze door Gods paedagogische en almachtige zorg zóó geschreven is, dat, al blijven er onpeilbare diepten in, ieder, ook de ongeleerde, die zich ernstig met haar bezighoudt, den weg der zaligheid er duidelijk in vinden kan; daar is geen kerkgezag voor noodig, want — dit tegenover de Roomschen — de Schrift rust niet op de kerk, doch de kerk op de Schrift. Dat niemand de Schrift geheel en al „aan” kan, komt van haar goddelijken inhoud; ook in den hemel blijven onpeilbare diepten. Maar wie ernstig wil, kan uit de Schrift weten wat hij noodig heeft, om met God te leven in verzoende betrekking. Natuurlijk moeten wij de Schrift zelf niet belasten met gebrekkige vertalingen, etc.

K. S.